

BIGARREN SEXUA

Aurten ospatzen da Simone de Beauvoir-en libururik ezagunarenaren berrogeita hamargarren urteurrena, eta asko dira horren gainean antolatutako mahainguru eta hitzaldiak, batez ere, Frantzian. *Bigarren sexua*, zailantzarik gabe, feminismo modernoak eman duen libururik sakonena eta eraginkorrena izan denez, emakume askoren bizitzan garrantzi handikoa izan da. Horregatik, hurrengo lerrootan liburuen ideia nagusienak laburtzen saiatuko naiz, oraindik *Bigarren sexua*-k gaurkotasanik duelakoan bainago. Zoritxarrez.

Orain dela berrogeita hamar urte, Simone de Beauvoir-ek 40 urte zituen eta idazle, nobelagile eta existentzialismo frantsesaren pertsonaia ezaguna zen. Baina bixiena zera da: emakume hura ez zela feminista, inola ere. Garai haietan, gizonezkoen artean onartu eta onetsitako intelektual tipikoa zen Simone de Beauvoir, salbuespentzat bazeukaten ere. Feminismoa, harentzat, esanahi iraultzailerik gabeko aldarrikapen burges sorta bat baino ez zen. Li-

buru hura ustegabekoa izan zen nolabait. Bere buruaz zerbait idatzi nahian, emakume izateak beregan zuen eraginaz sakontzeko iradoki zion J. P Sartre-k eta horrelaxe sortu zen liburuaren ideia antza.

Bi urte kosta zitzaion liburua idaztea, eta ustegabeko bideetatik eramane zuen: "Bitxia eta pizgarria zen —dio S. de Beauvoir-ek bere memorieta— bat-batean, 40 urtekin, ordurarte existentziarik ez zuela zirudien eta begien bistan zegoen munduaren alderdi bat aurkitzea".

Liburua erroskilen antzera salduko zen eta berehala iritsiko ziren erreakzioak. Bai eskuinarenak, bai ezkerrenak.

Liburu eztabaidatua

Batzuentzat liburua moralgabea eta lotsagarria zen: amata-sun-sena ukatzeaz gain, sexuaskatasuna aldarrikatzea leporatzen zioten. (Ez dezagun ahanztz, Elizak urte askoz *Indexean* eduki duela). Besteentzat, *Bi-*

garren sexua-k gaizki planteatzen zuen emakumearen arazoa. Hau sasiprolema bat zen, iraultza ondoren emakumeak arazo hauek guztiak konponduta aurkituko baitzituen. Baina gehientsuenetan gertatzen den gisa, kritika gehienak ez ziren liburuari berari zuzenduak, idatzi zuen emakumeari baizik. Simone de Beauvoir-ek era guztietako irainak jaso zituen: frigida, neurotika, errea eta bekaiztiaz gain, lizun, ninfomana, etab. luzea. Eta ez beti ezezagunengandik, ondo ezagunak zirenen aldetik ere bai. Esate baterako, Mauriac-engandik.

Bigarren sexua garrasi urratua izan balitz, arima zauritu baten oihua, paternalismoz edo sasibegiramenez onartua zatekeen agian. Liburua, ordea, tankera objektibo, inpartzial, ia lasaian idatzita zegoen, eta honek, gezurra badirudi ere, areagotu egin zuen bere izaera asaldagarria. Era batera edo bestera, *Bigarren sexua*-k emakume frankorentzat garrantzizko urratsa, mugarría ipini zuen, eztabaida ugari sortaraziz eta izpirituak astinduz.

"Beste" sexua

Simone de Beauvoir-ek itxuraz oso soila dirudien galdera bat eginenez ematen dio hasiera liburuari: "Zer da emakume bat?". Aski al dira ezaugarri fisiko batzuk, soineko bolanteduna edo belarritako batzuk, eme bat emakume bila-

katzeko? Zein da "emetasun" edo feminitate izendatzen duten errealitate misteriotu eta hauskorra?

Galdera bera nahikoa adierazgarria da, dio Simone de Beauvoir-ek. Gizezko batek ez luke inoiz bere burua sexu berezi bateko indibiduo bezala ikusiko. Inola ere ez litzaioke bururatuko gizartean duen egoera bereziaz liburu bat idaztea. Gizonak beti uste izan baitu, bera dela betidaniko gizakia. Zuzenarekiko oke-rra definitzen den modura. Gizonak, betidanik, bere buruaz Subjektu, esentzial izatearen ustea eduki badu, emakumea ez-esentzial, objektu, espezifikotasun, hau da, "bestea" izatearen kategoria mugatuz lortu du uste hori.

Baina, zergatik ez da altxatu emakumea egoera honen aurka? Zergatik, mendeetan zehar, ez du gizonarekiko elkarrekikotasunik lortu?

Emakumea ez da emakume jaiotzen, bilakatzen baizik.

Erantzunik errazena, emakumeari izaera "femmeninoa" ematea litzateke. Hau da, emakumeari eme-esentzia aldagaitza atxekitzea. Baina, S. de Beauvoir existentzialista zenez, aberrazio hutsa zen esentzia existentziaren aurretik kokatzen duen edozein ideia. Existentzia beti egoeraren baten ondorioa da, eta begien bis-

takoa da, emakumeek, beti menpekotasun-egoeran badiraute, gizonetik egiazko gutxiagotasunean bukatzen dutela.

Garrantzizkoa, hala ere, egoera hau luzatu behar den ala ez jakitea da, sortarazi duten zergatiak ezagutzea, ideologikoki nola justifikatu den eta gaur egun nola dirauen jakitea. "Emakumea ez da emakume jaiotzen, bilakatzen baizik", idazten du Simone de Beauvoir-ek. Biologiak eskaintzen dizkigun datuak garrantzizkoak badira ere emakumearen egoera ulertzeko, ez dira sexu arteko desberdintasuna gizaratean justifikatzeko adina. Psikoanaliari edo materialismo historikoari jasanezinak zaizkie Simone de Beauvoir-ek jaurtikitako kritikak. Bestalde, historiak beti etxe-barrutira mugatuak agertzen ditu emakumeak, zientzia nahiz kultur korronte eta erabaki garrantzitsuetatik at.

Emakumeak, gizonetakoak naahi bezalakoak izan dira beti. Gizonek utzi dieten neurrian eboluzionatu dute, sistema patriarkalaren barruan beti, dio S. de Beauvoir-ek bere *Bigarren sexua*-n. Gizonetakoak asmatu dituzten mitoek emakumeen sexuarekiko dituzten beldur, obsesio eta izuak ageri dituzte. Zapalkuntza guztiek dute justifikazio beharra eta mitoak dira emakumeek betidanik jasan duten bazterketa teorikoki oina-

ritzen duten ideologia patriarkalaren funtsa.

Biktima eta konplizea

Horrez gainera, emakume izatea egoera baten ondorio da eta ondo mamitutako prozesu ideologikoarena, gainera, honek biktimaren konplizitate lortzen baitu. Simone de Beauvoir-ek sakonki aztertzen du, nola haurtzaroan eta adoleszentzian garatzen den prozesu hau. Nola ezkontzan eta amatasunean burutzen den. Amorrante eta emazte-funtzioekin batera, zapaltzen duen ideologia bera iraunaraztearen eginkizuna ematen dio gizarateak emakumeari. Era honetan, lehen berarekin egin zuten berbera bere alabekin egiten ematen ditu emakumeak bere ahalegin onenak. Eta zirkulu gaiztoa finkatzen da. Konplizitate, sarritan, beste mailatan adierazten da... Bere bizitzaren jabe izateko ezintasunez, emakumeak maiz samintasunaren ondorioz sortutako jarrera eta portaera atzerakoiak hartzen ditu. Edo sasi-irterak edo ihesbideak edo aitzakiak. Bere egoeratik ihes egiteko erak, ugariak eta sarritan konplexuak dira. Batzuentzat erlijioa, besteentzat gainezkako nartzisismoa edo masokismo estalia... Sekula aseezin, psikiatra eta sendagileen bezero zintzo, merkealditako lekuko leial edo fotonobela erromantikoen (gaur egun, tele-

nobela esan beharko genuke...) kontsumitzaile sutsu izango dira.

Labur bilduz

Emakumearen etorkizuna Simone de Beauvoir-rentzat, gizar-tearen erantzunkizunetan biziki esku hartzean zetzala, zirudien nagusiki. Ogibidea, burujabeta-sun ekonomikoa lortzea zen lehenengo eta ezinbestez bete beharreko baldintza, bizitza bestearen begiez ikusten jarraitu nahi ez zuen emakumearentzat.

Hala ere, Simone de Beauvoir-izera leporatu izan zitzaion : azterketa soilera mugatu izana bere liburuan, emakumeen borroka-taktika garatu gabe. Berak, batetik, emakumeen egoera aldatzeko asmorik ez zuela izan *Bigarren sexua* idazterakoan esan ohi zuen; eta, bestetik, ez da ahaztu behar Simone de Beauvoir-ek, urte askotan, emakumearen arazorekiko esperantzak produkzio-sistema kapitalistaren aldakuntzan ezarri zituela. Azkeen urteetan,

emakumeen mugimenduan parte hartu zuen. Feminista bihurtu zen eta, 1972an, M.L.F.ko emakumeekin batera, Pariseko kaleetara jaitsi zen, aborto-eskubidea eskatuz. Errusiako eta Txinako iraultzek emakume-arazoez sortutako etsipenaren ondoren eta 68ko Maiatzaz geroztik, emakumearen askatasuna eta sozialismoaren lorpena helburu zituen mugimendu feministaren sorrera izan ziren berarentzat arrazoi nagusienak.

Beraz, artikulu honetan, *Bigarren sexua*-ren berrogeita hamargarren urteurrena akuilu izan dut bere ideia nagusien laburpen apala egiteko. Gaurtik begiratuta, alderdi kritikagarriak dituela onartuz ere, handia da oraindik liburu honek irakurlearengan sortzen duen oihartzun eta lilura. Hala esan didate, bederen, orain dela gutxi irakurri duten gazte batzuk. Antza denez, askatasun bidea luzea da emakumeentzat oraindik.

Mariasun Landa